

Normalleşme

Politik Bilim Köşesi için “normalleşme”, herhalde **bilim ve teknoloji konularına geri dönüş** şeklinde olacak. Her ne kadar, toplumsal hayatta normalleşme yönünde atılan adımları, “bitti bu iş” şeklinde yorumlayıp uygulayanlarımız nedeniyle, hafif bir yeni bir vak’a artışı veya düşme yerine yatay seyir dönemine giriyor olsak da önlemlerin uzatılması ile salgın, denetim altında tutuluyor. **Biz biraz da teknolojiye bakalım, ama, siz lütfen kendinizi olabildiğince koruyun.**

Çürük enerjiyi geri kazanmak

Youtube’da **Kerem Deveci** isimli bir girişimcinin metrobüs yoluna yerleştirdiği bir dizi rüzgâr türbinini gösteren güzel hazırlanmış bir haber¹ var. **Metrobüslerin yol alırken yarattığı hava akımlarından enerji üretiyor** bu türbinler. Ama bu enerjinin tümü “hebâ olmuş (çürük) enerjinin geri kazanımı” değil. Bir kısmı, sırf o türbinler oraya konuldu diye hareketi zorlaşan hava akımını iletirmek için otobüsün motoruna ek enerji harcama etkisi yapıyor. Hani, tünele giren bir tren ya da karşı yönlerden gelen iki tren tam karşılaşma noktasında ufak bir hız değişmesi geçirir ya? İşte o. Bir kamyon veya otobüsü geçen bir binek aracı da aynı şekilde etkilenir. Metrobüslerin, ön tarafındaki neredeyse dikey ve kenarları kıvrık olmakla birlikte düze yakın cam yüzey, buradaki havayı yanlara ve yukarıya atmaya çalışırken önemli bir enerji harcıyor. Etraf açık ise, havayı itmek daha kolay, ama etrafta havayı durduracak reklam panosu, türbin gibi nesnelere varsa daha zor. Elon Musk’ın metrosu, bu etkinin ortadan kaldırılmasını / azaltılmasını hedefliyordu.

O zorluğu yenerek, havayı o engele karşı itmek için fazladan bir enerji harcanması kaçınılmaz. Araç motorundan rüzgar yaratmaya ve türbin çevirip elektrik üretmeye bakarsanız, %3-5lerde bir verimlilik şaşırtıcı olmayacak. Hani, şu fazladan harcanan mazotu bir gaz türbininde yakıp elektriğe dönüştürsek daha ekonomik olabilir. Bunu, Kerem kardeşimizin yaratıcılığını yermek için yazmadım. Bu tip yeniliklere ihtiyacımız var, **Kerem, lütfen devam et, “Deveci”yi marka yap.**

Aslında **profesyonel MegaWatt gücünde rüzgâr türbinlerine** değinmek istiyorum. Acaba, bu türbinleri yan yana, **yan yana dizsek**, doğal hava akımlarının önüne bir engel çıkartsak, **yüksek basıncın, alçak basınca ulaşmasını zorlaştırsak** ne olur? Büyük olasılık, basınç farklılıkları öncekine göre artar, bunun sonucu hava akımları sertleşir. **Fırtınalar boraya, kasırgaya dönüşür, hortumlar artar.** Sıcak yerler daha sıcak, soğuk yerler daha soğuk olur. Son 10 yılın hava olaylarına bakın, tanıdık mı geliyor bunlar? Yalnızca türbinler değil, binalar da var engel çıkartan.

Temel sorun

Enerji harcamasını gelişmişliğin bir sonucu saymak, hattâ, enerji harcamasına bakarak gelişmişliğe puan vermek **günümüzün bir alışkanlığı**. Kişi başına düşen elektrik tüketiminin artması ile övünüyoruz. Sanki, enerji yutan karadelikler olmazsa olmaz, başarılı ülkeler, bu karadeliklere daha fazla enerji boca edebilenler. **Halbuki, yapılacak bir işi, ne kadar az enerji harcayarak yaptığımız gelişmişliğin bir ölçüsü olmalı.** Örneğin, bir otomobil fabrikamız, üretmekte olduğu araçları, bir önceki seneye göre %10 daha az enerji harcayarak yapabilmeye başlamışsa, bu onun ne kadar ileri teknoloji içeren bir üretim tekniğine sâhip olduğunun göstergesidir bana göre. Dünyanın dengesini o zaman daha az bozmuş oluruz.

Sözün özü, yeşil enerji dediğimiz **güneş ve rüzgâr enerjisi evet petrol ve doğalgaza göre daha masum ama, tamamen de masum değil.** Bizi kurtaracak olan, o karadelikli **küçültmek**, yaptığımızı daha az enerjiyle yapabilmek. Bunlara da ürünün tasarımında karar verilmiş oluyor. Eğer söylendiği gibi COVID-19 sonrası dünya eskisi gibi olmayacaksa, bir de bu açıdan düşünelim.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=1nqp09nFQZA>